

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

_____ Володимир САДКОВИЙ

«__» _____ 2023 року

ПРОГРАМА

вступних випробувань для осіб, що вступають на навчання для здобуття освітнього ступеня «бакалавр» на основі раніше здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) вищої освіти

Спеціальність: 263 «Цивільна безпека»

Освітньо-професійна програма: «Охорона праці»

Харків – 2023

ВСТУП

Фаховий іспит проводиться з метою перевірки та оцінки теоретичної підготовки вступника, встановлення рівня його знань з основних фахових освітніх компонентів за відповідною освітньо-професійною програмою.

Фаховий іспит проводиться в усній формі з використанням трьох теоретичних питань, що наведені у білетах.

Час на підготовку до відповіді складає 30 хвилин.

Для складання іспиту вступник може використовувати ручки, олівці, лінійку, калькулятор. Усі інші матеріали, як то законодавчі та нормативні акти, методичні матеріали, довідники, словники, записи, конспекти тощо, а також засоби мобільного зв'язку, будь-які носії інформації впродовж іспиту вступникам використовувати суворо забороняється.

У разі порушення зазначених вимог, а також під час виявлення проявів несамостійної підготовки до відповіді, голова фахової атестаційної комісії має право видалити вступника з випробування з виставленням йому загальної незадовільної оцінки.

1. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ КАНДИДАТА НА НАВЧАННЯ З ФАХОВОГО ІСПИТУ

Рівень знань кандидата на навчання за результатами відповіді оцінюється за стобальною шкалою (від 100 до 200) за такими критеріями:

Кількість балів	Критерії, за якими оцінюється відповідь
190 – 200	Кандидат на навчання дав повну і правильну відповідь на всі питання, логічно та послідовно виклав матеріал, показав уміння застосовувати закони і правила в конкретних ситуаціях, показав володіння спеціальною термінологією та мовну культуру.
189-160	Кандидат на навчання дав повну і правильну відповідь на всі питання, припустився при цьому 1-2 не грубих помилок; логічно та послідовно виклав матеріал, показав уміння застосовувати закони і правила у конкретних ситуаціях, показав володіння спеціальною термінологією та мовною культурою.
135-159	Кандидат на навчання показав знання основного матеріалу, але не розкрив його деталей, припустився при цьому 2-3 грубих помилок або дав неточні формулювання, показав достатнє володіння спеціальною термінологією та мовною культурою.
100-134	Кандидат на навчання знає незначну частину програмного матеріалу, у відповідях на теоретичні та практичні питання припускається грубих помилок, слабо володіє спеціальною

	термінологією та мовною культурою.
0-99	Кандидат на навчання не знає значної частини програмного матеріалу, не може надати відповіді на питання, не володіє спеціальною термінологією, має низьку мовну культуру.

У разі отримання кандидатом на навчання менше ніж 100 балів, фаховий іспит вважається не складеним, а такій особі відмовляється у подальшій участі у конкурсі щодо зарахування на навчання.

2. ПЕРЕЛІК ТЕМ ДО ФАХОВОГО ІСПИТУ

2.1. Перелік тем з освітнього компоненту «ВСТУП ДО ФАХУ»

1. Загальні питання охорони праці.
2. Стан охорони праці в Україні та інших країнах світу.
3. Соціальне та економічне значення охорони праці.
4. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці.
5. Державна політика України в галузі охорони праці.
6. Принципи державної політики України в галузі охорони праці.
7. Нормативно-правова база України з питань охорони праці.
8. Нормативні акти з охорони праці, що діють у межах підприємства.
9. Основні положення законодавства України про охорону праці.
10. Обов'язки роботодавця щодо створення умов праці.
11. Відповідальність за порушення працевохоронного законодавства.
12. Державна служба України з питань праці: права і відповідальність посадових осіб.
13. Соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань.
14. Завдання та функції Фонду соціального страхування України.
15. Організація охорони праці на підприємстві.
16. Фінансування охорони праці.
17. Служба охорони праці на підприємстві.
18. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.
19. Навчання з питань охорони праці.
20. Види та порядок проведення інструктажів.
21. Вступний інструктаж.
22. Первинний інструктаж.
23. Повторний інструктаж.
24. Позаплановий інструктаж.
25. Цільовий інструктаж.
26. Професійні захворювання.
27. Шкідливі фактори виробничого середовища.
28. небезпечні фактори виробничого середовища.
29. Вплив факторів виробничого середовища на здоров'я і працездатність людини.

30. Психофізіологічні чинники виробничого травматизму та професійних захворювань.

31. Розслідування нещасних випадків: загальні положення та визначення.

32. Спеціальне розслідування нещасних випадків.

33. Розслідування професійних захворювань.

34. Розслідування та облік аварій.

35. Розслідування та облік нещасних випадків невиробничого характеру.

36. Причини виробничих травм та професійних захворювань.

37. Профілактика травматизму і професійних захворювань.

38. Отруєння на виробництві.

39. Охорона праці пільгових категорій працівників.

40. Охорона праці жінок.

41. Охорона праці неповнолітніх.

42. Охорона праці осіб з інвалідністю.

43. Культура виробництва і культура охорони праці.

44. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці.

45. Світовий досвід організації роботи з поліпшення умов і безпеки праці.

46. Концепція сталого розвитку людства.

47. Цілі сталого розвитку: Україна.

48. Рівність у сфері праці.

49. Пропаганда знань та передовий досвід з питань охорони праці.

50. Всесвітній день охорони праці.

2.2. Перелік тем з освітнього компоненту «КУЛЬТУРА БЕЗПЕКИ»

1. Загальні причини зростання рівня небезпек у сучасному світі.

2. Джерела небезпеки: сучасний стан та прогноз на майбутнє.

3. Джерела небезпек трудової діяльності: особливості фізичної і розумової діяльності людини.

4. Фізіологія праці.

5. Гігієна праці.

6. Надання першої допомоги при виробничих травмах.

7. «Гендерно чутливі» професії.

8. Засоби колективного захисту.

9. Вимоги до засобів індивідуального захисту.

10. Ризик як фактор потенційної небезпеки.

11. Управління ризиком. Ризик-орієнтований підхід до оцінки небезпек.

12. Природні небезпеки.

13. Характеристика літосферних стихійних лих.

14. Небезпеки гідросферного походження.

15. Атмосферні стихійні лиха.

16. Біологічні фактори небезпеки.

17. Правила поведінки людей при небезпеках природного характеру.

18. Характеристика факторів пожежі та їх вплив на людину.

19. Заходи захисту людей від шкідливих факторів пожежі.
20. Дії персоналу при виникненні пожежі.
21. Засоби пожежогасіння.
22. Наслідки використання засобів пожежогасіння.
23. Хімічні фактори небезпеки.
24. Хімічна зброя.
25. Хімічно небезпечні виробництва.
26. Забруднення навколишнього середовища хімічними речовинами.
27. Безпека людини в умовах хімічного забруднення.
28. Безпека людини в умовах радіоактивного забруднення.
29. Вплив радіації на живі організми.
30. Роль та місце жінки у сфері забезпечення безпеки.
31. Соціальні фактори небезпеки.
32. Шкідливі звички (наркоманія, алкоголізм, тютюнопаління).
33. Соціальні хвороби (СНІД, туберкульоз, венеричні захворювання).
34. Сучасна демографічна криза: перенаселення та вимирання націй.
35. Соціально-політичні небезпеки.
36. Злочинність як соціальна проблема.
37. Торгівля людьми.
38. Тероризм: історія та сучасність.
39. Стрес як реакція людини на небезпеки сучасного світу.
40. Здоров'я людини (фізичне, психічне, соціальне, духовне).
41. Здоровий спосіб життя (нетрадиційні методи оздоровлення).
42. Комбіновані небезпеки.
43. Інформаційна потреба людини та безпека.
44. Небезпеки харчування в умовах сьогодення.
45. Надзвичайні ситуації.
46. Завдання та порядок ліквідації надзвичайних ситуацій.
47. Організація захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій.
48. Управління безпекою життєдіяльності в Україні.
49. Державна служба України з надзвичайних ситуацій.
50. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка.

3. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

3.1. Рекомендовані джерела інформації з освітнього компоненту «ВСТУП ДО ФАХУ»

Література

1. Вступ до фаху: курс лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються на першому (бакалаврському) рівні в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека», освітньо-професійною програмою «Охорона праці» / Укладачі: О.П. Шароватова, А.І. Морозов. Х.: НУЦЗУ, 2021. 90 с.

2. Вступ до фаху: методичні вказівки з організації самостійної роботи при вивченні дисципліни. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» спеціалізацією «Охорона праці» / Укладачі: О.П. Шароватова, А.І. Морозов. Х.: НУЦЗУ, 2019. 75 с.

3. Нестер А.А. Цивільна безпека (охорона праці). Вступ до спеціальності: навч. посібник. Хмельницький: ХНУ, 2017. 199 с.

Інформаційні ресурси

1. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://www.dsns.gov.ua>.

2. Державна служба України з питань праці. URL: <http://dsp.gov.ua>.

3. Міжнародна організація праці (Україна). URL: <http://www.ilo.org.ua>.

4. Міністерство охорони здоров'я України. URL: <http://www.moz.gov.ua>.

5. Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці. URL: <http://www.ndiop.kiev.ua>.

6. Фонд соціального страхування України. URL: <http://www.fssu.gov.ua>.

7. Харківський науково-дослідний інститут гігієни праці та професійних захворювань (Офіційний сайт Харківського національного медичного університету). URL: <http://knmu.kharkov.ua>.

8. www.zakon.rada.gov.ua.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.

2. Закон України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 р.

3. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р.

4. Кодекс цивільного захисту України від 02 жовтня 2013 р.

5. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23 вересня 1999 р.

6. Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці «Про затвердження Типового положення про службу охорони праці» від 15 листопада 2004 р. № 255.

7. Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці «Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпекою» від 26 січня 2005 р. № 15.

8. Наказ Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду «Про затвердження Типового положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці» від 21 березня 2007 р. № 56.

9. Наказ Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду «Про затвердження Типового положення про комісію з питань охорони праці підприємства» від 21 березня 2007 р. № 55.

10. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Граничних норм підіймання і переміщення важких речей жінками» від 10 грудня 1993 р. № 241.

11.Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Граничних норм підіймання і переміщення важких речей неповнолітніми» від 22 березня 1996 р. № 59.

12.Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Переліку важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх» від 31 березня 1994 р. № 46.

13.Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій» від 21.05.2007 р. № 246.

14.Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 248 від 08 квітня 2014 р. «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу»».

15.Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 370 від 04 липня 2007 р. «Про затвердження класифікатора розподілу травм за ступенем тяжкості».

16.Наказ Міністерства соціальної політики України № 526 від 30.03.2017 р. «Про внесення змін до положення про розробку інструкцій з охорони праці».

17.Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок розслідування та облік нещасних випадків невиробничого характеру» від 22 березня 2001 р. № 270.

18.Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку професійних захворювань» від 08 листопада 2000 р. № 1662.

19.Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці» від 11 лютого 2015 р. № 96.

20.Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві» від 17 квітня 2019 р. № 337.

21.Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Технічного регламенту знаків безпеки і захисту здоров'я працівників» від 25 листопада 2009 р. № 1262.

22.Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 1 серпня 1992 р. № 442.

23.Спільний наказ Міністерства охорони здоров'я України та Державного комітету України по нагляду за охороною праці № 263/121 від 23 вересня 1994 р. «Про затвердження переліку робіт, де є потреба у професійному доборі».

24.Указ Президента України «Про День охорони праці» № 685/2006 від 18 серпня 2006 р.

25.ГОСТ 12.0.003-74. Небезпечні та шкідливі виробничі фактори. Класифікація.

26.ДСТУ 2293-2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять.

27.Міжнародний стандарт ISO 26000:2010 «Настанова по соціальній відповідальності» (ISO 26000:2010 Guidance on Social Responsibility).

28. Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007 Системи менеджменту професійної безпеки та здоров'я - Вимоги (OHSAS 18001:2007 Occupational health and safety management systems – Requirements).

29. Міжнародний стандарт SA8000:2001 (2007) «Соціальна відповідальність» (SAI (Social Accountability International) SA 8000:2001).

30. Директива Ради Європейських Співтовариств 89/391/ЄЕС «Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки і гігієни праці працівників на виробництві» (12.06.1989 р.).

3.1. Рекомендовані джерела інформації з освітнього компоненту «КУЛЬТУРА БЕЗПЕКИ»

Література

1. Культура безпеки: навч. посібн. / С.Р. Артем'єв, О.Д. Малько, О.П. Шароватова, О.В. Бригада, Б.М. Цимбал, О.С. Ковальов, О.В. Ільїнський. Х.: НУЦЗУ, 2020. 172 с.

2. Культура безпеки: навч. посібн. Частина 2 / С.Р. Артем'єв, О.Д. Малько, О.П. Шароватова, О.В. Бригада, Б.М. Цимбал, О.С. Ковальов, О.В. Ільїнський. Х.: НУЦЗУ, 2021. 133 с.

3. Культура безпеки: методичні вказівки з організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти під час вивчення дисципліни / О.П. Шароватова. Х.: НУЦЗУ, 2020. 111 с.

4. Екологія: курс лекцій / Уклад. С.Р. Артем'єв, Є.О. Варивода, В.М. Лобойченко, О.Є. Васюков, В.В. Коврегін, В.А. Андронов. Х.: НУЦЗУ, 2013. 136 с.

5. Мягченко О.П. Безпека життєдіяльності людини та суспільства: Навчальний посібник / О.П. Мягченко. К.: Центр учбової літератури, 2010. 384 с.

6. Клименко М.О. Техноекоекологія: Навч. посіб. / М.О. Клименко, І.І. Залеський. К.: Академія, 2011. 256 с.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство екології та природних ресурсів України. URL: <https://menr.gov.ua>.

2. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. URL: <http://www.dsns.gov.ua>.

3. Рада національної безпеки і оборони України. URL: <http://www.rnbo.gov.ua>.

4. Державна служба України з питань праці (Держпраці України). URL: <http://dsp.gov.ua>.

5. Фонд соціального страхування України. URL: <http://www.fssu.gov.ua>.

6. Міжнародна організація праці (Україна). URL: <http://www.ilo.org.ua>.

7. Міністерство охорони здоров'я України. URL: <http://www.moz.gov.ua>.

8. Гендерний інформаційно-аналітичний центр. URL: <http://krona.org.ua/story.html>.

Нормативно-правові акти

1. Декларація Стокгольмської конференції ООН із проблем навколишнього

середовища (16.06.1972 р.).

2.Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Про історичну відповідальність держав за збереження природи Землі для теперішнього і майбутніх поколінь» (27.10.1981 р.).

3.Пекінська декларація, прийнята на четвертій Всесвітній конференції зі становища жінок 15 вересня 1995 року (Пекін, 15.09.1995 р.).

4.Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (06.10.1999 р.).

5.Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки. Мир. Безпека», ухвалена на її 4213-му засіданні, 31 жовтня 2000 року (31.10.2000 р.).

6.Закон України «Про ратифікацію Факультативного протоколу до Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок» (05.06.2003 р.).

7.Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (08.09.2005 р.)

8.Наказ Міністерства освіти і науки України «Про впровадження принципів гендерної рівності в освіту» (10.09.2009 р. № 839).

9.Постанова Верховної Ради України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (№ 2802-ХІІ від 19.11.1992 р.).

10.Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» (06.04.2000 р.).

11.Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян» (27.04.1999 р.).

12.Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (25.06.1991 р.).

13.Закон України «Про інформацію» (02.10.1992 р.).

14.Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» (09.01.2007 р.).

15.Закон України «Про боротьбу з тероризмом» (20.03.2003 р.).

16.Закон України «Про протидію торгівлі людьми» (20.09.2011 р.).

17.Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2013 р.

18.Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (24.02.1994 р.).

19.Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» (18.01.2001 р.).

20.Закон України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 року.

21.Наказ Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду «Про затвердження Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту» від 24 березня 2008 р. № 53.

22.Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні» від 30 грудня 2014 року № 1417.

23.Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Технічного регламенту знаків безпеки і захисту здоров'я працівників» від 25 листопада 2009 р. № 1262.

24.Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти» від 26.12.2017 № 1669.

25.Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 248 від 08.04.2014 р. «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу»».

26.ДБН В.2.5-56:2010 Системи протипожежного захисту.

27.ДК 019:2010 Класифікатор надзвичайних ситуацій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va457609-10#Text>.

Голова фахової атестаційної комісії:

Олександр МАЛЬКО